

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

684

VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2009

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Andika majibu yako kwa kalamu ya wino wa bluu au mweusi isipokuwa michoro ambayo itachorwa kwa penseli.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Taja nyenzo nne zinazoweza kutumika kufanya uchapaji kwa njia ya kidole.

Nyenzo ya kwanza ni rangi ya maji, kwani inafaa kwa watoto na ni rahisi kusafisha.

Nyenzo ya pili ni chapisho la kitambaa au karatasi, ambalo linadumu na linaonyesha alama za kidole vizuri.

Nyenzo ya tatu ni udongo laini au plastiki inayoweza kupakika kwa kidole ili kuunda maumbo.

Nyenzo ya nne ni sabuni au siagi, ambayo inaweza kutoa alama tofauti na kurahisisha michoro ya kuigiza.

2. Eleza umuhimu wa kutumia vivuli katika shughuli za sanaa za watoto. Toa hoja tatu.

Vivuli huchochea ubunifu wa mtoto kwa kutoa muundo na kina kwenye picha au michoro.

Husaidia mtoto kuelewa uhusiano wa mwanga na rangi, na jinsi rangi zinavyobadilika kulingana na mwanga.

Vivuli huchochea motisha na mvuto wa kazi za sanaa, na kufanya michoro kuwa ya kuvutia zaidi kwa mtoto.

3. Fafanua kwa kifupi namna ya kuwashirikisha watoto katika kukusanya na kuhifadhi vifaa vya asili kwa ajili ya uundaji.

Mwalimu anaweza kupanga michezo au shughuli za kikundi ambapo watoto wanakusanya majani, matawi na mawe, na kueleza umuhimu wa kila kipengele.

Anaweza kuwafundisha kupanga na kuhifadhi vifaa kwenye sanduku au rundo, kuhakikisha haziharibiki.

Watoto wanaposhirikishwa, wanajifunza uwajibikaji na kuthamini rasilimali asili.

4. Orodhesha tofauti tatu kati ya wimbo na tenzi katika ufundishaji wa muziki.

Wimbo ni kipande cha muziki kinachofundishwa kwa burudani na kujumuisha sauti na mdundo, mara nyingi kina hadithi au ujumbe.

Tenzi ni wimbo mfupi unaorudiwa mara nyingi na una lengo la kufundisha au kukumbusha maneno au dhana maalum.

Wimbo unaonyesha urefu na mabadiliko ya sauti, wakati tenzi mara nyingi ni rahisi, inarudiwa na yenye mdundo thabiti.

5. Bainisha sifa nne za mpangilio wa somo linaloendana na mahitaji ya mtoto wa Elimu ya Awali katika somo la sanaa.

Mpangilio unapaswa kuwa rahisi kuelewa na kufuatilia na mtoto.

Unapaswa kutoa nafasi ya kila mtoto kushiriki kikamilifu.

Unapaswa kuzingatia usalama wa watoto na urahisi wa kutumia vifaa.

Unapaswa kuchochea ubunifu na motisha ya kushiriki bila hofu ya kufanya makosa.

6. Eleza tofauti mbili kati ya uchapaji na uchoraji.

Uchapaji unatumia zana au nyenzo kama kidole, brashi au vitu vya asili kuunda alama zinazorudiwa au muundo maalum.

Uchoraji unatumia penseli, rangi au kalamu kuunda picha au michoro isiyo ya kurudiwa, mara nyingi kwa ajili ya maelezo au ubunifu.

7. Taja faida nne za mtoto kushiriki katika shughuli za ufinyanzi wa vikundi.

Shiriki huchochea ushirikiano na maadili ya kijamii, kama kushirikiana na kuheshimiana.

Inasaidia mtoto kujifunza kutoka kwa wenzake na kubadilishana mbinu na mawazo.

Inachochea motisha na furaha ya kushiriki kwani kazi ya pamoja inahusisha ushirikiano.

Inasaidia kutambua nguvu na changamoto za kila mtoto, hivyo kumsaidia mwalimu kutoa msaada unaofaa.

8. Bainisha mambo matatu yanayoweza kumfanya mwalimu asiwe mbunifu katika ufundishaji wa sanaa.

Ukosefu wa vifaa vya kisanaa au rasilimali zinazofaa.

Ukosefu wa motisha au msukumo binafsi wa mwalimu.

Masharti duni ya darasa, kama nafasi ndogo, kelele au hali ya usalama isiyofaa.

9. Eleza umuhimu wa kufundisha mikakati ya kupumua kwa watoto kabla ya kuanza kuimba. Toa sababu tatu.

Kupumua kwa usahihi husaidia kuongeza nguvu ya sauti na kudumu kwa muda wa kuimba.

Huchochea udhibiti wa mwendo wa hewa na kurahisisha mdundo sahihi.

Inapunguza uchovu wa sauti na husaidia mtoto kuendeleza uratibu wa mwili na sauti kwa wakati mmoja.

10. Ainisha mbinu nne zinazotumika katika kuwafundisha Watoto wa Elimu ya Awali mada ya usimulizi wa hadithi.

Mbinu ya kusoma hadithi kwa sauti iliyo wazi na ya kuvutia.

Mbinu ya kuigiza wahusika na matukio ya hadithi.

Mbinu ya kutumia picha, michoro au vitu halisi kuonyesha matukio.

Mbinu ya kuuliza maswali na kuhimiza watoto kushiriki maoni na maneno yao katika hadithi.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Fafanua athari sita za matumizi ya vifaa vya sanaa visivyo salama kwa afya ya mtoto.

Vifaa vyenye sumu vinaweza kusababisha madhara ya kiafya kama kikohozi, homa au sumu ya ngozi.

Vifaa vyenye kingo kali vinaweza kusababisha majeraha ya mikono au uso.

Vifaa vyenye kemikali hatari vinaweza kusababisha kuvimba kwa ngozi au kuchafua macho.

Vifaa visivyo salama vinaweza kuhamisha bakteria au vijidudu vinavyosababisha magonjwa.

Vifaa visivyo salama vinaweza kupoteza rangi au kuvunjika na kusababisha hatari katika darasa.

Kutumia vifaa hatari kunaweza kupunguza motisha na kuogopesha watoto kushiriki katika shughuli za sanaa.

12. Kwa kutoa hoja tano, oneshwa umuhimu wa kuwajumuisha jamii na wazazi katika shughuli za sanaa za shule.

Wazazi na jamii wanaweza kutoa vifaa na rasilimali za kushirikisha watoto katika shughuli za sanaa.

Kushirikisha jamii kunachochea uhusiano mzuri kati ya shule na familia, na hivyo kuendeleza msaada wa elimu.

Wazazi wanaweza kushiriki na kuelimisha watoto kwa kuonyesha mbinu au tamaduni za kisanaa.

Kuwajumuisha wazazi huchochea motisha ya watoto, kwani wanahisi kazi zao zinathaminiwa nyumbani na shuleni.

Shiriki ya jamii inaweza kuendeleza fursa za maonyesho ya sanaa, likiwemo hafla za shule na sherehe.

13. Jadili umuhimu wa uundaji wa mifano kwa kutumia udongo kama njia ya kuendeleza fikra za kihisabati kwa watoto. Toa hoja tano.

Uundaji wa mifano unasaidia watoto kuelewa vipimo na uwiano, jambo muhimu katika fikra za kihisabati.

Huchochea ubunifu wa maumbo na geometry kwa mtoto, akijaribu kuunda umbo fulani.

Inasaidia kuelewa wigo na kipimo, mfano kuunda vipande vya wima na mlalo.

Inasaidia katika ufahamu wa tatizo na suluhisho, kwani mtoto anapaswa kupanga jinsi ya kuunda kipande kamili.

Inachochea uratibu wa mikono na macho, muhimu katika ufahamu wa hesabu na uchoraji wa maumbo.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Changanua hatua sita za maandalizi ya kutunga wimbo mpya unaoelezea dhana ya rangi.

Hatua ya kwanza ni kufafanua lengo la wimbo na rangi zinazohusiana, mfano wimbo wa rangi nyekundu au bluu.

Hatua ya pili ni kuchagua maneno rahisi na yanayorudiwa ili watoto wafuate kwa urahisi.

Hatua ya tatu ni kuunda mdundo au tempo unaofaa, kutumia mbinu za mwalimu kuonyesha harakati.

Hatua ya nne ni kufundisha wimbo kwa hatua, kuanzia maneno rahisi hadi mdundo wa pamoja.

Hatua ya tano ni kuruhusu watoto kuimba wimbo kwa mwongozo wa mwalimu na kutumia harakati za mwili.

Hatua ya sita ni kufanya mazoezi ya pamoja na kurekebisha sehemu ambazo mtoto haelewi vizuri.

15. Eleza kwa kina mambo matano yanayopaswa kuwemo katika ripoti ya tathmini ya mwanachuo wa sanaa.

Ufafanuzi wa ujuzi wa mwanachuo katika mbinu mbalimbali za sanaa.

Maonyesho ya ubunifu na kipaji cha kipekee kilichoonyesha uelewa wa dhana.

Ushirikiano wa mwanafunzi katika kazi za kikundi na jinsi anavyoshirikiana na wenzao.

Uhakika wa kutumia vifaa kwa usalama na kwa ufanisi.

Maoni na mapendekezo ya mwalimu juu ya hatua za kuboresha ujuzi na mbinu za mwanafunzi.

16. Fafanua jinsi zana za kidigitali zinavyoweza kutumiwa katika ufundishaji na ujifunzaji wa sanaa za maonesho. Toa mifano mitano.

Zana za kompyuta zinatumiwa kuunda michoro au slides za kufundishia hadithi au maonyesho.

Tablet au simu zinazoweza kugusa zinatumiwa kuigiza michoro, video na muziki wa maonyesho.

Programu za kuchora kidigitali kama Paint au SketchBook husaidia watoto kuunda michoro bila hatari ya rangi.

Kamera za kidigitali zinatumiwa kurekodi maonyesho au kuunda filamu fupi kwa ajili ya tathmini au kuonyesha kazi.

Mifumo ya sauti kidigitali, kama mikrofoni na recorders, husaidia kufundisha na kurekodi nyimbo au mdundo kwa maonyesho.